

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen terrorismirikoksia koskevan lainsäädännön kehittämisestä

### Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sanna Antikaisen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1011/2020 vp:

Ottaako hallitus terrorismilainsäädäntöön liittyvät ongelmat vakavasti ja aikooko se muuttaa terrorismirikoksia koskevan lainsäädännön vastaamaan esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa käytössä olevaa lainsäädäntöä, jotta terroristijärjestöjen toimintaan osallistuneet henkilöt on mahdollista tuomita myös Suomessa,

aikooko hallitus laatia valtakunnansyyttäjänkin mainitseman kattavan selvityksen siitä, onko Suomen lainsäädäntö jotenkin pielessä siten, että aitoja terrorismirikoksia jää tutkimatta, erityisesti kun otetaan huomioon konfliktialueilta Suomeen palanneiden henkilöiden toisissa EU-maissa teoistaan saamat tuomiot,

pyrkiikö hallitus aktiivisesti selvittämään, ovatko al-Holin leiriltä Suomeen palanneet naiset syyllistyneet terrorismi- tai muihin rikoksiin konfliktialueilla oleskelunsa aikana ja saatamaan heidät vastuuseen teoistaan ja

onko hallitus valmis uudistamaan rikoslain 34 a luvun tunnusmerkistöt yleisemminkin siten, että osallistuminen terroristisessa tarkoituksessa harjoitettuun toimintaan kriminalisoidaan ilman, että terroristisen toiminnan edellytetään tähtäävän tiettyyn, yksilöityyn tekoon, jonka osoittaminen on käytännössä osoittautunut mahdottomaksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Rikoslain (39/1889) 34 a luvussa säädetään rangaistaviksi pääosin kansainvälisiin velvoitteisiin mutta myös kansalliseen harkintaan perustuen suuri joukko rikoksia, joilla edistetään terrorismin tekemistä, jotka voivat olla hyvinkin etäisessä yhteydessä tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään iskuun nähden ja jotka eivät edellytä tavoitteena olevan rikoksen yksilöintiä esimerkiksi tekoajan, tekopaikan ja teon kohteen suhteen. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Terrorismirikoksia koskevia säännöksiä on muutettu ja täydennetty viime vuosina runsaasti. Parhailleen eduskunnan käsiteltävänä on terrorismin rahoittamisrikoksia koskeva hallituksen esitys.

Hallitus linjasi joulukuussa 2019 suomalaisten kotiuttamiseen al-Holin leiriltä liittyen, että on arvioitava lainsäädännön muuttamistarpeet ja tehtävä tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. Oikeusministeriön linjauksen johdosta asettama työryhmä luovutti yksimielisen mietintönsä kesäkuussa 2020. Työryhmässä oli edustus myös suojelupoliisista ja valtakunnansyyttäjän toimistosta. Työryhmän arvion mukaan terrorismirikosten sääntely Suomessa on kansainvälisten velvoitteiden mukaista sekä laajaa ja kattavaa vertailtaessa keskeisten eurooppalaisten vertailuvaltioiden kanssa. Tämä koskee myös usein viitattua Norjan lainsäädäntöä. Valtioiden käyttämät rangaistus-säännösten kirjoitustavat kuitenkin vaihtelevat.

Työryhmä ehdotti sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi ja vertailuvaltioidenkin lainsäädäntöihin perustuen, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminen säädetään rangaistavaksi nykyistä laajemmin ja että uutena rikoksena säädetään rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen. Viimeksi mainittu rikos koskisi kehottamista terroristiryhmään värväytymiseen tai jonkin terrorismirikoksen tekemiseen.

Työryhmän mietinnön lausuntopalaute oli yleisesti ottaen myönteistä. Kyseenalaiseksi ei asetettu työryhmän johtopäätöstä sääntelyn kattavuudesta, ei myöskään suhteessa vertailuvaltioiden lainsäädäntöihin. Lausuntopalautteessa ei esitetty näkemyksiä työryhmän ehdottamia lainsäädäntömuutoksia pidemmälle menevien muutosten tekemisen puolesta kyseisessä lainvalmisteluhankkeessa. Hallituksen esitystä on valmisteltu lausuntopalaute huomioon ottaen niin, että esitys voidaan antaa huhtikuussa 2021.

Rangaistussäännöksen vähäinen soveltaminen tai soveltamatta ei lähtökohtaisesti osoita sitä, että säännöksessä on muuttamisen tarvetta. Jotakin rikosta koskevat näytön hankkimiseen ja arviontiin liittyvät haasteet eivät myöskään ole sellaisenaan peruste säätää rangaistavaksi jokin uusi samankaltainen rikos, jonka tunnusmerkistötekijöiden voidaan arvioida olevan helpommin toteen näytettäviä. Terrorismirikoksille ei ole säädetty muista rikoksista poikkeavia esitutkintakynnystä, syytekynnystä tai tuomitsemiskynnystä.

Terrorismirikosten kohdalla näytön hankkimisen osalta tunnistetun ja asian luonnosta johtuvan haasteen asettaa se, että selvitystä joudutaan hankkimaan kriisialueilta, joissa perinteisen oikeudellisen yhteistyön väylät eivät toimi normaalilla tavalla. Terrorismirikosten selvittämiseen liittyvät ongelmat eivät ole tyypillisiä pelkästään Suomelle. Näytön hankkimista koskevia käytännön ongelmia ei voida myöskään poistaa lainsäädännöllä. Onkin tärkeää edistää kansainvälistä tietojenvaihtoa, mikä tapahtuu käytännön toimintaa ja sopimusjärjestelyjä kehittämällä. Terrorismirikosten selvittämisen mahdollisuuksia on edistetty muun muassa sillä, että pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun salaiset pakkokeinot ovat laajasti käytettävissä näiden rikosten selvittämisessä. Siitä on johdonmukaisesti huolehdittu, kun terrorismirikosten rangaistavuuden alaa on laajennettu uusiin tekoihin.

Jokaisesta al-Holin leiriltä Suomeen palanneesta rikosoikeudellisen vastuuiän saavuttaneesta henkilöstä tehdään esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu esiselvitys, jonka tekee keskusrikospoliisi. Esiselvityksen jälkeen mahdollisesta esitutinnan aloittamisesta neuvotellaan valtakunnansyyttäjän toimiston kanssa. Tämä on rikoslain 1 luvun säännökset huomioon ottaen vakiintunut käytäntö tilanteissa, joissa epäilty terrorismirikos on tapahtunut ulko-

mailla. Mikäli esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetty esitutkintakynnys ylittyy, toimitetaan normaaliin tapaan esitutkinta ottaen huomioon esitutkintaa ohjaavat esitutkintalain 4 luvun esitutkintaperiaatteet. Mahdollisen esitutkinnan valmistumisen jälkeen syyttäjä suorittaa syyteharkinnan itsenäisesti ja riippumattomasti syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 10 §:n mukaisesti.

Terrorismirikossäännöksiä muutettaessa esitettyjen eduskunnan perustuslakivaliokunnan ja laki-valiokunnan kannanottojen mukaan terrorismia koskeva sääntely muodostaa monimutkaisen ja vaikeaselkoisen kokonaisuuden, jota on syytä pyrkiä yksinkertaistamaan. Terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten kokonaisarvioinnin tarve todettiin myös useissa lausunnoissa, jotka annettiin oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnöstä. Todetusta laajemman tarkastelun tarpeesta huolimatta on ensiksi toteutettava erilliset tarpeelliseksi ja perustelluiksi katsottavat lainsäädäntömuutokset, mihin liittyy työryhmän mietintöön perustuvan hallituksen esityksen valmistelu.

Helsingissä 10.2.2021

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson